
FOLKETINGET

Europaudvalget og Retsudvalget EU-konsulenten

Til: Udvalgenes medlemmer og stedfortrædere

Dato: 12. januar 2009

Grøn bog om kollektive søgsmål for forbrugere

Kommissionen fremlagde den 27. november 2008 en grøn bog om kollektivt søgsmål for forbrugere¹, og opfordrer alle interesserede til at deltage i debatten om, hvordan man kan styrke forbrugernes retsstilling gennem indføring eller udbygning af nationale ordninger for kollektive søgsmål på tværs af medlemsstaterne. **Fristen for bemærkninger til grønbogen er den 1. marts 2009.**

Baggrunden for grønbogen

I 2007 fremlagde Kommissionen en strategi, der havde som mål, at forbrugerne og detailhandlere i 2013 skulle være lige så trygge ved at handle på tværs af EU's grænser som de er i deres egne hjemlande. Grønbogen om kollektive søgsmål er en del af denne strategi.

Grønbogen efterfølger også en anden grøn bog, som Kommissionen fremlagde i 2008, om kollektive søgsmål i konkurrencesager².

Hvad forstås ved kollektive søgsmål?

Kollektive forbrugersøgsmål er ordninger, som gør det muligt for flere forbrugere at slå sig sammen om at anlægge retssag mod en enkelt erhvervsdrivende. Det vil typisk være tale om situationer, hvor et stort antal forbrugere samlet set har lidt større tab på grund af en enkelt erhvervsdrivendes lovstridige praksis. Som eksempler

¹ KOM (2008) 794.

² KOM((2008) 128 - Se EU-note E 31.

på overtrædelser nævner Kommissionen sager om skjulte gebyrer, overfakturering, vildledende reklame på internettet, eller at den erhvervsdrivende ikke har givet den obligatoriske forbrugeroplysning.

Forbrugerne kan selvfølgelig altid søge erstatning ved hver især at anlægge søgsmål mod den erhvervsdrivende. Men Kommissionen peger på, at det ikke altid vil kunne betale sig for en forbruger at betale retsafgifter, advokatsalærer og vederlag til sagkyndige, og at de samlede udgifter muligvis vil overstige erstatningen. Procedurerne er desuden så indviklede og langvarige, at forbrugerne kan blive rodet ind i noget uden at have en klar fornemmelse af, hvornår (og om) deres sag vil være løst på tilfredsstillende måde.

Og selv om forbrugerne i nogle tilfælde har adgang til alternative individuelle tvistbilæggelsesordninger (forbrugerombudsmandsinstitution, offentlige eller private klageinstanser, mv.), er det ikke altid tilfældet. Situationen med hensyn til disse ordninger er forskellig i EU-landene imellem. Og i nogle lande er der kun adgang til alternative tvistbilæggelsesordninger inden for bestemte sektorer.

Derfor søger Kommissionen med sin grøn bog at komme nærmere på, hvordan det kan gøres lettere at samle ensartede krav fra forbrugere i hele EU i fælles sagsanlæg.

Problemer med de eksisterende ordninger for kollektive søgsmål

Kommissionen har gennemført en undersøgelse af retstilstanden i EU-landene for så vidt angår kollektive søgsmålsordninger. Undersøgelsen tegner et broget billede af de nationale regler, som giver forbrugerne mulighed for at klage over handler i EU.

Den danske ordning for kollektive søgsmål

Danmark er ifølge Kommissionens undersøgelse blandt de 13 lande i EU, der allerede har en ordning med kollektive søgsmål (i Danmark kaldet gruppesøgsmål). Den danske ordning blev indført i 2008, og ifølge Kommissionens rapport har der ved undersøgelsens færdiggørelse kun været gennemført et enkelt kollektivt søgsmål i Danmark, hvorfor det er vanskeligt at vurdere den danske ordnings succes.

Ifølge den danske ordning skal ethvert gruppesøgsmål godkendes af retten, der afgør, om sagerne er ens og kan behandles under et. Der findes to modeller inden for gruppesøgsmål:

- Dem, hvor man automatisk er med i gruppe af ansøgere, med mindre man selv melder fra. Sådanne sager kan kun føres af offentlige myndigheder i Danmark – typisk forbrugerombudsmanden
- Dem, hvor man som virksomhed eller privatperson selv melder sig til søgsmålet (den såkaldte opt-in-model).

Hvad foreslår Kommissionen?

Kommissionens foreslår fire forskellige løsningsmodeller, som indebærer kombinationer af tiltag på nationalt plan og på EU-plan. De 4 foreslåede løsninger er:

Løsning 1 – Ingen tiltag fra EU's side

Kommissionens mindst indgribende forslag går ud på at afvente resultaterne af de seneste EU- og nationale foranstaltninger, der er truffet på området. Det gælder navnlig det såkaldte mæglingsdirektiv fra 2008³, som skal gennemføres inden 2011 og evalueres i 2016, samt forordningen om indførelse af en europæisk småkravsprocedure⁴, som vedrører tvister om højst 2.000 Euro (ca. 15.000 kr.), og som skulle være gennemført den 1. januar 2009.

Kommissionen peger dog på, at denne løsning har den ulempe, at forbrugerne fortsat vil have forskellige klagemuligheder alt efter, hvilken bopæl og medlemsstat transaktionen er foregået i.

Løsning 2 – Øget samarbejde mellem EU-landene

Denne løsning lægger op til, at de EU-lande, der allerede har ordninger med kollektive søgsmål, samarbejder om at give forbrugere i andre EU-lande adgang til deres ordninger, og at de øvrige EU-lande indfører lignende ordninger med kollektive søgsmål.

³ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/52/EF af 21. maj 2008 om visse aspekter af mægling på det civil- og handelsretlige område (EUT L 136 af 24.5.2008, s. 3).

⁴ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 861/2007, af 11. juli 2007 om indførelse af en europæisk småkravsprocedure (EUT L 199 af 31.7.2007, s. 1).

Kommissionen foreslår bl.a., at medlemsstaterne opretter samarbejdsnetværk mellem de organer, der har beføjelse til at anlægge kollektive søgsmål. Medlemmerne i netværket skal således bistå skadelidte forbrugere med at anlægge sager, fx ved at arrangere oplysningskampagner om forestående kollektive søgsmål, indsamle krav, hjælpe med oversættelse af dokumenter, finde advokater, m.v. Kommissionen foreslår også at lette netværkets arbejde gennem det europæiske netværk af europæiske forbrugercentre (ECC-Net).

Løsning 3 - Blanding af instrumenter

Kommissionen foreslår som den tredje løsning en blanding af vejledende og bindende redskaber, som tilsammen kan give forbrugerne bedre muligheder for at opnå erstatning.

Kommissionen foreslår nærmere bestemt:

- at forbedre alternative tvistbilæggelsesordninger,
- at udvide nationale småkravsprocedurer (dvs. forenklede retlige procedurer med lave sagsomkostninger) til at omfatte større krav, såvel nationale som tværnationale,
- at udvide anvendelsesområdet for forordningen om forbrugerbeskyttelsessamarbejde⁵ til handlinger, der skader mange forbrugeres individuelle interesser eller kollektive interesser
- at tilskynde erhvervslivet til at forbedre deres ordninger til behandling af klager
- at øge forbrugernes kendskab til eksisterende klagemuligheder.

Løsning 4 - Retlig kollektiv søgsmålsprocedure

Denne fjerde – og mest indgribende - løsning er en EU-foranstaltning, som skal sikre, at alle EU-lande har en retlig kollektiv søgsmålsordning. Med denne løsning vil alle forbrugere i hele EU kunne opnå passende erstatning i forbindelse med massekrav ved et repræsentativt søgsmål, et gruppesøgsmål eller en prøvesag. Kommissionen lægger sig dog ikke fast på, om EU-foranstaltningen skal være bindende (evt. i form af et direktiv) eller ikke-bindende (i form af en henstilling).

Kommissionen anfører, at der i den forbindelse skal tages stilling til procedurens finansiering, forebyggelse af urimelige krav, kompetence, om der

⁵ Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) Nr. 2006/2004 af 27. oktober 2004 om samarbejde mellem nationale myndigheder med ansvar for håndhævelse af lovgivning om forbrugerbeskyttelse (»forordningen om forbrugerbeskyttelsessamarbejde«) EUT L 364 af 9.12.2004, s. 1

skal være tale om en opt-in- eller opt-out-procedure og til erstatningens fordeling blandt de skadelidte.

Kommissionen understreger også vigtigheden af at undgå elementer, som fremmer den retssagskultur, der benyttes i visse ikke-europæiske lande (herunder USA), dvs. erstatning, der har karakter af straf (de såkaldte *punitive damages*), advokatsalærer, der fastsættes i forhold til sagens udfald (såkaldte *contingency fees*), og lign.

Kommissionen opfordrer interesserede parter til at give deres mening til kende ved at besvare følgende spørgsmål:

Spørgsmål 1: Hvilken rolle bør EU påtage sig i forbindelse med kollektive søgsmål for forbrugere?

Spørgsmål 2: Hvilken af de nævnte 4 løsninger er bedst? Bør nogen af løsningerne forkastes?

Spørgsmål 3: Bør bestemte aspekter ved løsningerne forkastes eller støttes?

Spørgsmål 4: Bør den bedste af de nævnte 4 løsninger kombineres med andre aspekter?

Spørgsmål 5: Hvilke løsninger bør i gives fald kombinere, og hvordan skal kombinationen se ud?

Spørgsmål 6: Kan de skitserede problemer løses på anden måde?

./. Grønbogen vedlægges.

Med venlig hilsen

Thomas Fich
(Tlf. 3611)